

מבשר טוב

סעודה ג' פרשת ויקרא-זכור תשע"ו עיה"ק צפת

- א -

וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֵהָל מוֹעֵד לֵאמֹר (ויקרא א, א). יש להבין מדוע לא נאמר כמו בכל מקום ויקרא ה' אל משה, ואילו כאן לא נזכר בתחילה מי הוא הקורא. וכבר עמדו על כך בספר אור החיים הק' וא"ז בסה"ק תולדות אדם, ובעוד ספה"ק.

כתב בעל הטורים וז"ל: "אל"ף דויקרא זעירא, שמשה היה גדול ועניו לא רצה לכתוב אלא ויקר, כאלו לא דבר הקב"ה עמו אלא בחלום כדרך שנאמר בבלעם (במדבר כג, ד), כאלו לא נראה לו השם אלא במקרה, ואמר לו הקב"ה לכתוב גם האל"ף, ושוב אמר לו משה מחמת רוב ענוה שלא יכתבנה אלא קטנה יותר משאר אלפי"ן שבתורה, וכתבה קטנה".

ויש לדעת מה בא ללמדינו בהס"ד של משה רבינו ע"ה שרצה לכתוב ויקר במקום ויקרא, וידוע מהשל"ה הק' (תושבע"פ שער האותיות, אות ס - ס"ד אמינא) שס"ד של גמרא אף היא אמת, ולומדים מס"ד גם הלכה למעשה, וא"כ ברור שגם הס"ד באה ללמדינו דבר מה.

כתב רש"י: "ויקרא אל משה - הקול הולך ומגיע לאזניו וכל ישראל לא שומעין". ועוד כתב: "מאהל מועד - מלמד שהיה הקול נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל, יכול מפני שהקול נמוך, תלמוד לומר (במדבר ז, פט) את הקול, מהו הקול הוא הקול המתפרש בתהלים (פרק כט) קול ה' בכח קול ה' בהדר קול ה' שובר ארזים, א"כ למה נאמר מאהל מועד, מלמד שהיה הקול נפסק". ויש להבין מדוע כתב זאת רש"י דוקא כאן, ולא בשאר קריאות שקרא הקב"ה למשה רבינו ע"ה.

נאמר בתורה (דברים כה, יז): זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לְךָ עֲמֶלְק בַּדָּרֶךְ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם. ויש להבין, דהרי לא באה מצות זכירה זו בסתם, אלא בכדי לקיים מצות מחיית עמלק, ובכל דור יש עם עמלקי ששם לו למטרה ה"י לכלות את שונאיהם של ישראל, כמו הגרמנים ימ"ש, ואח"כ הרוסים, ובזמנינו ללא כל ספק שאירן הם עמלק של זמנינו. אך עכ"פ אין לנו את האפשרות לקיים מצות מחיית עמלק כפשוטו לכלות זרעו של עמלק, ואם כן למה באה מצות הזכירה.

ועוד, דהרי יסוד מוסד הוא מתורתו של מרן הבעל שם טוב הק' זיעוכ"י שהתורה הק' היא נצחית, וכל מצוה שייך לקיימה בכל מקום ובכל זמן, וא"כ יש לנו לדעת איך שייך לקיים בזמנינו מצות מחיית עמלק.

עוד צריך להבין מאמר הכתוב "בדרך בצאתכם ממצרים", מה נפק"מ באיזה מקום היתה מלחמת עמלק.

והנה חז"ל תיקנו לקרוא פרשת זכור בשבת שלפני חג הפורים, ומוכרח להיות שיש קשר ביניהם, וצריך להבין מה הקשר בין פרשת זכור לנס פורים.

ויש לומר בביאור הענין דהנה ישנן ב' מיני הנהגות שמנהיג בהם הקב"ה את עם ישראל. ישנה הנהגה שהיא מחוץ לדרך הטבע, והיא ע"י נסים נגלים, כמו שהיה במצרים שבני ישראל פרו ורבו שלא כדרך הטבע, וילדה כל אשה ששה בכרס אחד, וכן אח"כ המכות המופלאות שהכה הקב"ה את המצרים, וקריעת ים סוף, וכו'.

וישנה הנהגה נוספת שהיא בדרך הטבע, שהקב"ה עושה עמנו נסים תדירים, אך הם נסתרים בתוך הטבע, ואין אנו נותנים לב אליהם מרוב שהורגלנו בהם.

וכדאיתא בגמ' ברכות (יב.) "אמר רבה בר חיננא סבא משמיה דרב, כל שלא אמר אמת ויצב שחרית ואמת ואמונה ערבית לא יצא ידי חובתו, שנאמר (תהלים צב, ג) להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות". ופירש רש"י: "כל מי - שלא אמר ברכת אמת ויצב כמו שתקנוה וכן אמת ואמונה בערבית לא יצא. שנאמר להגיד בבקר חסדך - וברכת אמת ויצב כולה על חסד שעשה עם אבותינו היא, שהוציאם ממצרים ובקע להם הים והעבירם, וברכת אמת ואמונה מדבר בה אף על העתידות, שאנו מצפים שיקיים לנו הבטחתו ואמונתו לגאלנו מיד מלכים ומיד עריצים ולשום נפשנו בחיים, ולהדריכנו על במות אויבינו, כל אלה הנסים התדירים תמיד", עכ"ל. הרי שהקב"ה עושה עם בני ישראל נסים תדירים תמיד.

ועוד איתא בגמרא שבת (יג:): "אמר רבן שמעון בן גמליאל אף אנו מחבבין את הצרות, אבל מה נעשה שאם באנו לכתוב אין אנו מספיקין, דבר אחר אין שוטה נפגע, דבר אחר אין בשר המת מרגיש באיזמל, איני והאמר רב יצחק קשה רימה למת כמחט בבשר החי, שנאמר אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל, אימא אין בשר המת שבחי מרגיש באיזמל". הרי לפנינו שהקב"ה עושה נסים נסתרים עם כל אחד ואחד.

וכתב היעב"ץ (בהקדמה לסידורו) בזה"ל: "מי שיעיין ביחוד ענינינו ומעמדינו בעולם, אנחנו האומה הגולה שהפזורה, אחר כל מה שעבר עלינו מהצרות והתמורות אלפים מהשנים, ואין אומה בעולם נרדפת כמונו, מה רבים היו צרינו, מה עצמו נשאו ראש הקמים עלינו מנעורינו להשמידנו לעקרנו לשרשנו, מפני השנאה שסיבתה הקנאה רבת צררוננו גם לא יכלו לנו לאבדנו ולכלותינו, כל האומות הקדומות העצומות אבד זכרם בטל סברם סר צלם, ואנו הדבקים בה' כולנו חיים היום לא נפקד ממנו בכל תוקף אריכות גלותינו אפילו אות וניקוד אחד מהתורה שבכתב, וכל דברי חכמים קיימים לא יטה לארץ מנלם. לא שלט בהם יד הזמן, ולא כלם. מה יענה בזה פילוסוף חריף, היד המקרה עשתה כל אלה. חי נפשי, כי בהתבונני בנפלאות אלה, גדלו אצלי יותר מכל ניסים ונפלאות שעשה השם יתברך לאבותינו במצרים ובמדבר ישראל, וכל מה שארך הגלות יותר נתאמת הנס יותר, ונודע מעשה תקפו וגבורתו, בשגם כל הנביאים כבר ראו עומקו והתאוננו והתלוננו על אריכותו הנפלא בטרם היותו, והנה לא נפל מכל דבריהם ארצה, איה איפה פי המכחיש כלה כעשן וכענן וכו'", עכ"ל.

והנה אף אומות העולם המאמינים במציאות ה' והשגחתו, עכ"פ אינם מאמינים בהשגחה פרטית, אך אנו בני ישראל מאמינים בני מאמינים, אנו מאמינים בהשגחה פרטית, ולמדנו מתורתו של מרן הבעל שם טוב הק' זיעוכ"י שאין שום דבר בעולם גדול או קטן שלא נעשה בהשגחה פרטית, ואפילו איך ינוע עלה של עץ ג"כ נעשה בהשגחה פרטית.

משא"כ אומות העולם מדמים בנפשם שמלכותו של הקב"ה היא כמו מלכותו של בשר ודם, שהוא נותן את הנהגת המלוכה בידי השרים, ואינו משגיח בעצמו על כל פרט ופרט. אך הבל יפצה פיהם.

ויותר מזה, צריך אדם להאמין שכל מה שהוא רואה או שומע, הרי אלו דברים שנשלחו אליו מן השמים שישמע או יראה אותם, ואפילו דיבור שהוציא איזה גוי מפיו, הוא בכדי שילמד ממנו איזה דבר לעבודת השי"ת.

כמו שהיה מעשה אצל הרה"ק הר"ר זושא מאניפולי זיעוכ"י שראה פעם גוי שנתהפכה עגלתו בבוץ, וביקש מחבירו שיעזור לו, וענה לו שאינו יכול. וטען כנגדו בעל העגלה שבאמת הוא איננו רוצה, כי באם היה רוצה היה יכול גם יכול. ולמד מזה הרבי ר' זושא כלל לעבודת השי"ת שבאם אין יכול סימן הוא שאינו רוצה באמת, כי באם ירצה באמת אז ג"כ יוכל.

וכן היה מעשה אצל הרה"ק **מווארקא זיעוכ"י** ששמע פעם ב' גוים מדברים זע"ז, ושאל הא' את חבירו האם אתה אוהב אותי, וענה לו חבירו שכן, ושאל אותו שוב אם אתה אוהב אותי האם יודע אתה מה כואב לי. ולמד מזה הרה"ק מווארקא שכך צריך להיות אהבת ישראל, שירגיש אדם מה שחסר לחבירו.

והנה המן הרשע כשרצה להשמיד את היהודים אמר למלך אחשוורוש (אסתר ג, ח) "ישנו עם אחד", ופירשו חז"ל במדרש (אסתר רבה ז, יב): אחד אותו שנאמר בו (דברים ו, ד) ה' אחד, ישן לו מעמו". ואמר לו כן מחמת פחדו של אחשוורוש, כדאיתא במסכת מגילת שאמר אחשוורוש להמן "מסתפינא מאלהיו דלא ליעביד בי כדעבד בקמאי", היינו שלא יענישנו הקב"ה כמו שהעניש את נבוכדנצר וסנחריב.

והמן הרשע ענה לו אלקיהם ישן הוא, והיינו שדימה בנפשו לפי טעות אומות העולם שמלכותו של הקב"ה היא כמו מלכות של מלך בשר ודם, דרך כשהוא ער הוא מנהיג את המלוכה, ואילו כשהוא ישן אין הוא מנהיג את המלוכה. אך באמת אין שינה לפניו ית' כנאמר (תהלים קכ, ד) "הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל".

וזה היה גם טעותו של עמלק שבא להילחם עם בני ישראל "בדרך בצאתכם ממצרים", דהיינו שלפי טעותו ישנו זמן שהמלך נמצא בדרך, ואז יוכל עמלק ח"ו להילחם נגד בני ישראל.

- ג -

וממוצא הדברים אתה למד שקליפת עמלק היתה קליפה של גאווה וכפירה, וממילא מלחמת עמלק היינו להתחזק כנגד זה בשפלות ואמונה בה'.

ומלחמת עמלק שייך בכל אחד מבני ישראל, כנאמר "זכור את עשה עשה לך עמלק", היינו שכל אחד בפני עצמו שייך אצלו מלחמת עמלק (וכ"כ בסה"ק **עבודת ישראל**, (לפרשת זכור ז"ה זכור)). ובדרך זו היא המצוה המוטלת עלינו למחות את זכר עמלק, היינו למחות בקרבינו את הפעולות שרצה עמלק לפעול ולהשפיע עלינו, וזה על ידי התחזקות באמונת ה' ובשפלות.

והדרך להתחזק באמונת השי"ת היא בכמה אופנים. ראשית על ידי אמירת י"ג אני מאמין, שתיקנום הקדמונים על פי הרמב"ם (?), שאומרים בהם "אני מאמין באמונה שלימה וכו'", ו"באמונה שלימה" היינו כי יכול להיות אמונה שאינה שלימה, כמו האמונה של אומות העולם, שאף אותם המאמינים בהשי"ת, מ"מ אין אמונתם שלימה וכמשנ"ת, משא"כ אנו שאנחנו מאמינים "באמונה שלימה". וכשמוציאים את הדברים בפה הרי הם משפיעים על המוח שבאמת נאמין באמונה שלימה.

ועוד דרך להילחם בעמלק הוא על ידי התחזקות בלימוד התורה, דכתיב במלחמת עמלק (שמות יז, ח) "ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים", ופירשו חז"ל במסכת סנהדרין (קו). "מאי לשון רפידים, רבי אליעזר אומר רפידים שמה, רבי יהושע אומר שריפו עצמן מדברי תורה, שנאמר (ירמיה מז, ג) לא הפנו אבות אל בנים מרפיון ידים", ופירש רש"י: "לא הפנו אבות אל בנים - להטיב להם. מפני רפיון ידים - של תורה ומצות, והכי נמי רפידים רפיון ידים הוא, כלומר מפני שרפו ידים מן התורה בא עליהם עמלק".

הרי לפנינו שהכח שהיה לעמלק להילחם בישראל הוא מפני שעם ישראל התרפו מלימוד התורה, וא"כ על ידי לימוד התורה אין לעמלק כח להלחם בנו.

ועוד עצה טובה להתחזק באמונה הוא לקבל עליו עול מלכות שמים מיד בקומו משנתו, ולחשוב על ענינים רוחניים, כמ"ש בסה"ק **קדושת לוי** (פרשת פקודי, ד"ה ובצלאל) וזל"ק: "הנה האדם כשקם ממטתו אזי צריך לרחוץ תיכף, היינו בתחילה צריך לקבל עליו עול מלכות שמים, להאמין באמונה שלימה שיש בורא ברוך הוא על כל העולמות, ואחר כך צריך האדם להתפלל וללמוד תורה ולעשות מצות והמצות והתורה הם המלמדים את האדם המדות הבורא ברוך הוא שהוא אל רחום וחנון כו', וכן שאר מדות הבורא יתברך. נמצא המצות והתורה שאדם עושה הם המלמדים אותו איך להאמין באמונה שלימה בהבורא יתברך שמו. ונמצא יש כאן שני בחינות באמונת הבורא יתברך, בתחלה אדם מאמין בשכל קטן שיש בורא על כל העולמות, ואחר כך כשאדם לומד תורה ועושה מצות הבורא יתברך, על ידי תורה והמצות אזי השכל יש לו הזדככות, ונמצא הוא מאמין באמונה שכליית בהבורא יתברך", עכ"ל"ק.

ועוד יש להתחזק בשמירת שבת קדש, שהרי כפי שנתבאר לעיל קליפתו של עמלק היא כפירה, ועל השומר שבת נאמר במסכת שבת (ק"ח:): "אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, כל המשמר שבת כהלכתו, אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו, שנאמר (ישעיהו נו, ב) אשרי אנוש יעשה זאת וגו' מחללו, אל תקרי מחללו אלא מחול לו".

הרי ששמירת שבת קודש מועילה לתשובה למי שעבד ע"ז שהוא ענין של כפירה, וא"כ יש כח בשמירת שבת להביא לאמונה שלימה בהשי"ת, כנגד קליפת עמלק שהיא כפירה. ושמירת שבת אין הכוונה רק לנוח בשבת, דעיקר שמירת השבת הוא ללמוד תורה בשב"ק, ואם אדם רק נח מנוחת הגוף בשב"ק הרי זו בחינה של חילול שבת.

- ד -

והנה משה רבינו ע"ה היתה אמונתו שלימה בהשי"ת, וידע שכל דבר שרואה או שומע באמת זהו קריאה שקורא לו השי"ת ללמד אותו דבר מה. וזה מה שרמז כאן הכתוב "ויקרא אל משה", ולא נאמר כמו בכל מקום ויקרא ה' אל משה, דבא הכתוב לרמוז דאף כשלא דיבר השי"ת בפירוש עם משה, מ"מ משה רבינו ע"ה היה שומע את הקול מדבר אליו.

ועל כן כתב דוקא כאן רש"י שמשה היה שומע אך כולם לא היו שומעים, כי אין כולם שוים במדרגה זו לשמוע מכל דבר את קריאת השי"ת, רק משה רבינו ע"ה היה לו אמונה זו בשלימות, ובכל דבר שראה או שמע הבין מה אומר לו הקב"ה בקריאה זו. משא"כ סתם אנשים כשרואים או שומעים איזה דבר, נראה זה להם כאיזה מראה בעלמא ותו לא.

ומטעם זה רצה משה רבינו ע"ה לכתוב "ויקרא אלא משה", כי לרוב ענותנותו רצה להסתיר מעלה זו שהיה לו שהיה שומע קריאתו של הקב"ה בכל דבר, ולכן רצה לכתוב "ויקרא" שהוא לשון עראי ומקרה, כמו סתם אנשים שהם רואים ואינם יודעים מה רואים ונראה להם כמקרה.

אך הקב"ה צוה עליו לכתוב עם אל"ף, וע"כ כתב אל"ף זעירא. ומרמז הענין "ויקרא", היינו שבכל "מקרה" ישנו קריאה ודיבור מהשי"ת, אלא שהוא באל"ף זעירא, דהיינו שרק מעט אנשים מבינים בדיוק מה ה' אומר בכל מקרה.

אף זאת עלינו לדעת, שכל מקרה אין זה סתם דבר שקרה עמנו בפתאומיות וכאילו אין בזה ענין מיוחד, אלא צריך לדעת שאין עוד מלבדו, שאין קורים מקרים סתם, אלא בכל דבר השי"ת מדבר באופן קבוע. ולא כבלעם ואומות העולם שאפילו דיבור מפורש מהשי"ת היה אצלם במקרה ודבר עראי.

ומטעם זה, במלחמת המן - הוא עמלק - בכל מגילת אסתר אין כתוב שם השי"ת. דעמלק רצה להשריש ח"ו בבני ישראל שרק באופן שמדבר עמנו השי"ת בפירוש, אז הוא מדבר עמנו, אך לא במה שקורה יום יום, ובפרט במקרה וכשהוא בדרך. ולכן זה היה מלחמת עמלק עם בני ישראל, כנאמר "זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך מצאתכם ממצרים". אך בזמן מרדכי ואסתר שראו בני ישראל בסופו של דבר שכל מה שקרה היה בהשגחה פרטית, להצילם מאומות העולם ולקיימם, ואז השריש הקב"ה בבני ישראל שגם אם אין נזכר שמו של הקב"ה בפירוש הכל הוא בהשגחה פרטית.

ובזה שאנו מאמינים בזה באמונה שלימה אנו מוחים את זכר עמלק, שרצה לבטל השגחת השי"ת בתמידות, ולומר שישנם זמנים שישוין ונח כמו להבדיל מלכים של בשר ודם. ויה"ר שנזכה לראות בכל דבר איך שהקב"ה קורא, אף שהוא באל"ף זעירא, אכ"ר.

לקבלת הגליון שילחו מייל ל m0732951213@gmail.com